

BITEF TEATAR

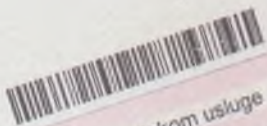
SEZONA 03/04

Krzysztof Bizio

PORAZGOVARAJMO O ŽIVOTU I SMRTI

PLAĆANJE

Potpis nadlogodavca:

Osnov:

Račun za telekom usluge

01.12.2003. - 01.01.2004.

Iznos:

=40 298,35 Din

Primalac

Str. 21

Poziv na broj:

024-011-0080140

BITEF TEATAR

SEZONA 03 / 04

Krzysztof Bizio

**PORAZGOVARAJMO
O ŽIVOTU
i SMRTI**

Ceo nas život je kao fouetté.

Najpre se

dugo vrtiliš u mestu, a onda
naglo počinješ da odlaziš.

Natalija Besmertnova

**PORAZGOVARAJMO O ŽIVOTU
I SMRTI**

Kšištof Bizjo

POROZMAWIAJMY O ŻYCIU I ŚMIERCI

Krzysztof Bizio

Prevod: Biserka Rajčić

Getoizacija prevoda: (NBA) J&M Bogavac-DMS

Režija: Nenad Prokić

Scenografija: Boris Maksimović

Kostimografija: Ljiljana Petrović

Izbor muzike: Mario Castelnuovo-Tedesco,

Jane Birkin, DJ Hyundai

DRAMATIS PERSONAE

CRVENA:

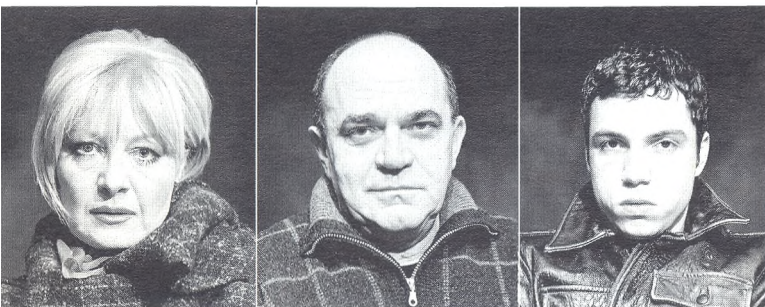
Danica Maksimović

PLAVI:

Feda Stojanović

BELI:

Žarko Lazić

Inspicijent: Maja Jovanović

Šef tehnike: Ljubomir Radivojević

Majstor svetla: Dragan Đurković

Majstor tona: Miroљub Vladić

Garderoba: Nebojša Bastać

**Dekor izrađen u radionicama
Narodnog pozorišta u Beogradu**

Produkcija: Bitef teatar

Premijera:

21. februar 2004. godine

u Bitef teatru u 20 sati

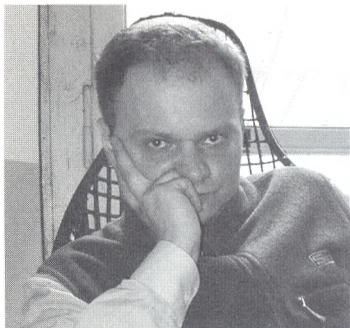
DRAMATIS PERSONAE

FOUETTE:

Bojana Mladenović

Olga Olćan

K r i š t o f B i z j o

SLUČAJ BIZJO

Křištof Bizjo (Krzysztof Bizio), poljski pisac (drama, proza), arhitekta, univerzitetski predavač rođen je 1970. godine.

Živi i radi u Šćećinu.

Autor je četiri dramska dela i zbirke priča.

Kao pisac debitovao je 2000. dramom *Porazgovarajmo o životu i smrti*.

Njegove drame izvođene su u pozorištima Poljske (Šćećin, Lođ, Radom, Poznanj, Bidgošć), a u čitajućem vidu prezentovane i u inostranstvu (Beč, Prag, Berlin).

Tekstovi Křištofa Bizja adaptirani su i za televiziju i izvele su ih poznate ličnosti poljske pozorišne scene (K. Janda, A. Augustinovič i dr.).

2004. biće objavljena njegova debitantska zbirka priča.

Osim književnosti, kao arhitekta bavi se konzervacijom spomenika kulture XIX i prve polovine XX veka, a predaje i na šćećinskoj Politehnici.

BIZJOV UMETNIČKI OPUS U OBLASTI POZORIŠTA

DRAME

1. *Porazgovarajmo o životu i smrti*
2. *Toksini*
3. *Lament*
4. *Smeće*

SCENSKJE (POZORIŠNE) REALIZACIJE DRAMA U POLJSKOJ

1. Poljsko pozorište u Šćećinu: *Porazgovarajmo o životu i smrti*, rež. Tomaš Man, premijera mart 2001.
2. Pozorište Kohanovskog u Radomu: *Toksini*, rež. I. Dovlaš, premijera mart 2002.
3. Opšte pozorište u Lođu: *Lament*, rež. Tomaš Man, asistent rež. Valdemar Šmigasjevič, premijera februar 2003.
4. Pozorište Jarača u Lođu: *Toksini*, rež. Vjeslav Sanjevski, premijera april 2003.

POZORIŠNE REALIZACIJE U PRIPREMI U POLJSKOJ, SEZONA 2003/2004.

1. Poljsko pozorište u Poznanju i Poljsko pozorište u Bidgošću: *Lament*, rež. Pavel Škotak, premijera 28. februar 2004.
 2. Savremeno pozorište u Šćećinu: *Smeće*, rež. Pjotr Lazarkjevič, premijera 6. mart 2004.
- Planirani, mada konačno nisu potvrđeni:
3. Pozorište STO u Krakovu: *Toksini*, rež. K. Jasinjski, premijera planirana za mart/april 2004.

REALIZACIJE U PRIPREMI U INOSTRANSTVU, SEZONA 2003/2004.

1. Bitez teatar – Beograd: *Porazgovarajmo o životu i smrti*, rež. Nenad Prokić, premijera 21. februara 2004.
2. Radiodrama na osnovu *Toksina*, Radio Hrvatska, 2004.

Verovatna, mada konačno nije potvrđena realizacija:

3. Berlin: *Toksini*, rež. Leonard Drešer, premijera planirana za proleće 2004.

REALIZACIJE ZA POTREBE POZORIŠTA POLJSKE TELEVIZIJE

1. *Porazgovarajmo o životu i smrti*, rež. Kristina Janda, premijera mart 2003.

2. *Toksini*, rež. Ana Augustinovič, premijera oktobar 2003.

PROBE ČITANJA U POLJSKOJ

1. Pozorište Promena u Varšavi: *Sitcom* (nedovršeno delo), priprema M. Klečevska, mart 2002.

2. Poljsko pozorište u Poznanju (u okviru Festivala Malta): *Lament*, priprema T. Man, jun 2002.

3. Dramsko pozorište u Varšavi: *Lament*, priprema T. Man, novembar 2002.

4. Pozorište Stara barutana u Varšavi, u okviru III pregleda savremene dramaturgije: čitanje fragmenata iz *Smeća* i *Lamenta*, novembar 2003.

PROBE ČITANJA U INOSTRANSTVU

1. Schauspielhaus, Beč: *Porazgovarajmo o životu i smrti* (u prevodu na nemački), maj 2002.

2. Pozorište Za zbradli, Prag: *Porazgovarajmo o životu i smrti* (u prevodu na češki), decembar 2002.

3. Theater Haus Mitte, Berlin: *Porazgovarajmo o životu i smrti* - fragmenti i *Toksini* (u prevodu na nemački), novembar 2003.

ŠTAMPANI DRAMSKI TEKSTOVI

1. Dialog 12/2000 – *Porazgovarajmo o životu i smrti*

2. Dialog 3/2002 – *Toksini*

3. *Porazgovarajmo o životu i smrti* – u Antologiji savremene poljske drame: *Pobavme o živote a smrti* – Divadelni ustav (u prevodu na češki), 2002.

4. *Lament i drugi komadi* – Biblioteka mesečnika Teatr, dodatak Teatru 2/2003.

5. *Toksini* – u Antologiji savremene poljske drame – *Porno generacija*, obradio Roman Pavlovski (2003).

6. Dialog 3/2004 – *Smeće*.

2000. godine u redakciju varšavskog "Dialoga" stigla je drama *Porazgovarajmo o životu i smrti* dotle nepoznatog autora, Kšištofa Bizja. Urednicima se veoma dopala i odlučili su da je štampaju, međutim ispostavilo se da se koverat s piščevom adresom izgubio. Znali su samo njegovo ime i krenuli su u potragu za njim.

"Dialog" je čak dao oglas u štampi, ali je "tajanstveni pisac" i dalje ćutao. Tek kada je drama 2000. objavljena, pronašli su ga u Šćećinu.

Ispostavilo se da je u pitanju tridesetogodišnji arhitekta koji ima projektantski biro, a u slobodno vreme bavi se pisanjem proze i drama. Sa pozorištem je uspostavio vezu kada je u zgradi Savremenog pozorišta iznajmio prostor za svoj projektantski biro. Iznerviran pozorišnim repertoarom jednoga dana odneo je tekst svoje prve drame direktorki Ani Augustinovič. Dopala joj se i odlučila je da je stavi na repertoar. Režirao ju je drugi tridesetogodišnjak, Tomaš Man iz Vroclava, a ubrzo je održana i premijera. Posle toga ime šćećinskog arhitekta postalo je poznato u celoj Poljskoj.

Potiče iz šćećinske radničke porodice, u kojoj nije postojala nikakva umetnička tradicija, mada je, kako kaže, crtao i pisao

od detinjstva. S obzirom na porodičnu tradiciju upisao se na Politehniku, da bi imao hleb u rukama. Iz istog razloga pomišljao je na studije prava, a kasnije na advokaturu.

Da nije došlo do pada komunizma u Poljskoj verovatno bi kao i mnogi drugi njegovi vršnjaci otišao u svet, trbuhom za kruhom, jer im njihova zemlja nije nudila nikakvu perspektivu za život. Tzv. prelom u Poljskoj početkom 90-tih mnogima je, međutim, pružio mogućnost da rade i ne emigriraju. S kolegom sa studija osnovao je projektantsku firmu. Kako sam kaže: Radili smo dan i noć u 9 kvadratnih metara prostora i izborili se za mesto pod suncem. Ili: Ja sam čovek koji je sam sebe stvorio. Ni od roditelja ni od države nisam dobio ništa, ni na materijalnom ni na intelektualnom planu.

Bizjo je i u pisanju vanserijski. Nije se ugledao ni na klasike, iako je u trenutku njegovog debija u modi bio postmodernizam, ni na savremene dramske pisce. Ističe da ceni Beketa zbog njegovog minimalizma i Venera Švaba zbog jezika, ali da ne oponaša ni jednog ni drugog. Inspiraciju pre nalazi u filmu - Kješlovski, Altman, Tarantino i sl.

Priznaje da je u svojim dramama u početku primenjivao Tarantinovu metodu "fragmentarizacije stvarnosti", odnosno "njegove drame nisu u skladu sa logikom svakodnevice i hronologijom", mada imaju veoma solidnu "arhitektonsku konstrukciju", u čijem utemeljenju najčešće koristi razgovor, običan ili telefonski, monolog i dijalog, a katkad i zamenu uloga, pomoću kojih njegovi junaci iznose svoje poglede na život.

Kao tipičnog predstavnika mlade generacije pre svega zanima ga forma koju naziva konstrukcija, a manje fabula. Zbog toga se opredelio za kamerno pozorište koje odgovara njegovim junacima, uglavnom gubitnicima koji traže nekakve svoje izlaze iz teških životnih situacija.

Prema Bizju, društvo je živi organizam koji često razaraju "toksini", u vidu usamljenosti, odsustva sistema vrednosti, smisla života, međuljudske komunikacije, ljubavi, nasilja, rečju - njime vladaju duhovna praznina i pustoš. Iako mu zameraju pesimizam, u svakoj njegovoj drami uvek postoji zrnce nade.

Veruje da će Šćećin, njegov grad postati srednjeevropski u svakom pogledu. Ni kao inženjer ni kao pisac zbog ukidanja granica u Evropi neće biti prepušten na milost i nemilost nekakvom direktoru pozorišta, televizije i sl. koji će ga onemogućavati u radu, kao što se to događalo u nedavnoj prošlosti. Čvrsto je uveren da će ga pored Poljske igrati i u susjednim zemljama, što već čine. Jer, ne zaboravimo, Bizjo je dramski pisac tek tri godine. A njegove drame objavljuju se u "Dialogu", najelitnijem pozorišnom časopisu u Poljskoj i zahvaljujući tome prevode na druge jezike.

Drama **Porazgovarajmo o životu i smrti** je Bizjova prva i najizvođena drama. Izvođena je u Poljskoj, a sve više se izvodi u inostranstvu. Igra na prestižnim pozorišnim festivalima. Njenoj popularnosti veoma je doprinela i televizijska adaptacija i režija Kristine Jande, jedne od najpoznatijih poljskih umetnica, za koju je dobila nagradu za režiju na Festivalu poljskog radija i televizijskog pozorišta.

Junaci ove drame su Majka, Otac i Sin ili Crvena, Plavi i Beli. Predstavljaju dve generacije ljudi koji žive u vreme tzv. tranzicije. Pravi život svakog od njih odvija se van porodice. Komunikacija među njima je tipična za tu epohu. Sve se obavlja telefonom. Glavni problem im je novac. Na koji način ga lako steći. Jer novac, po njima, omogućuje željeni život, pripadnost određenoj klasi. Iz sna prenuče ih tek bolest Majke. Na trenutak shvatiće da život ima i druge dimenzije. I to je ono zrnce nade koje smo već pomenuli. Od pisca Bizjove generacije i ljudi/junaka koji žive u vreme tranzicije suviše je očekivati radikalne promene.

Kšištof Bizjo

S a n

Što je čovek stariji sve više vremena troši na besmislena razmišljanja.

Neprekidno se prisećamo nekakvih delića života i to ti je. Prelazim ulicu, na časak sunce me zaslepljuje i pred očima su mi već nekakve slike. Ili, naizgled nevina stvar. Slučajno mi se prosulo mleko iz šolje. To me je podsetilo na rođaku Kuću koja nije podnosila vruće mleko.

Kažem samom sebi, čoveče, smiri se, mani se tih gluposti, uradi konačno nešto zanimljivo, izadi negde ili se makar u starosti pozabavi nečim korisnim, umesto da samo tužiš. Međutim, to nimalo ne pomaže.

Posmatram druge ljude i ne mogu da se nadvim, kako im sve polazi za rukom. Uzmimo, na primer, mog suseda. Neprekidno nekud putuje. Neprekidno nekog upoznaje. Nedavno mi pričao o nekakvom božićnom putovanju brodom i nagovarao me na slično putovanje iduće godine. U svakoj drugoj rečenici oduševljavao se time kako je tamo bilo toplo i bez i malo snega. Ta zbog čega mi uopšte o tome priča? Šta me briga kakva je u ovo vreme temperatura u Jerusalimu i da je lepo Badnje večer provoditi na svežem vazduhu?

Konačno sam došao na ideju kako da sredim stvar s onim silnim sećanjima koje imam. Jednostavno, moram ih jednom zauvek u glavi poredati, prilepiti im nekakve etikete i kraj. Ona će mirno ležati, a ja ću biti siguran da ih neću zaboraviti i u svakom trenutku moći ću mirno da ih posmatram.

Nekoliko dana radio sam na pravljenju reda u mojoj glavi.

I, konačno mi je pošlo za rukom da sve poredam na policiće pod

određenim datumima. Posao se nesumnjivo bližio kraju. Konačno, godine su hronološki sledile jedna za drugom, sve stanove sam upasovao prema mojim poznanicima, a na kraju zaredom sam poredao sva svetska takmičenja u fudbalu.

Moj život je poprimio nekakav smisao, činilo se da nečem teži. Ako me je nešto izbacivalo iz ravnoteže ili se probijalo kroz pukotine sećanja, smesta sam ga hvatao i na osnovu njega u svojoj glavi doradivao odgovarajuću priču.

Poslednja stvar koju sam odlučio da uradim bilo je da utvrdim najvažniji dan u mom životu. Odmah sam znao da ću se zaplesti kao pile u kućine, međutim morao sam da smislim nešto i još malčice ostanem arhivista vlastitog pamćenja, pre nego što me zauvek napusti.

Stvar s izborom se prilično odugovlačila.

Smesta sam razumeo da moram odbaciti sve zvanične datume koje moramo upisivati u svoju biografiju. Jer, šta zapravo znači dan rođenja, nekakvo zaposlenje, ili dan venčanja, kada su svakom od njih prethodile stotine drugih dana koji su odlučivali o njihovom dolasku.

Shvatio sam da tražim nekakav nevažan privid, nešto što me je gurnulo na taj, a ne na neki drugi kolosek života. Što sam duže razmišljao, sve sam više tapkao po pamćenju. I tada sam shvatio da izvesne momente savršeno pamtim, a da iz nekih drugih, čak višegodišnjih perioda mog života, ne mogu da iscedim ništa bitno. Moram da priznam da sam onaj pobednički dan veoma lako pro našao.

Naleteo sam brzo na njega, ali mi misao nije davala mira. Kako je moguće da tako glup slučaj može biti toliko važan? Šta više, otkrio sam da je moje pamćenje tokom više godina čak radilo na tome da ga zaboravim, što, kako sada razumem, nije imalo nikakvog smisla.

Vremenom moja upornost koja je težila sve većem bagatelizovanju tog kurioznog događaja, postala je efikasna i ja sam kapitulirao. I samom sebi jednostavno sam morao priznati da je to bio najvažniji dan u mom životu.

Stajao sam na balkonu svoga stana i, posmatrajući susedni blok, počeo sam da se prisećam.

Imao sam tada jedanaest godina. Ne, sigurno sam bio stariji, imao sam dvanaest, sasvim sigurno.

Sa svojim najboljim drugom iz detinjstva – Lukašom, provodio sam čitave dane.

Išli smo u isti razred, ručali svako kod svoje kuće, a zajedno igrali fudbal.

Sve je tako bilo, sve smo radili zajedno.

Međutim, postojala je jedna jedina stvar koju nismo radili zajedno.

Glupa stvar, tako sam tada smatrao, jer ja sam umeo da letim, a Lukaš o letenju nije imao pojma.

Naravno, mogao je, samo da je hteo, hteo sam da ga naučim da leti, ali mi on nije verovao.

Umeo sam da letim bolje od ptice.

Sa nekoliko pokreta odvajao sam se od zemlje i uzdizao iznad našeg naselja.

Sve zavisi od tehnike letenja.

U početku letač uspeva da leti samo nisko iznad zemlje. Ako je istrajan i jako želi, nakon mesec dana moći će da doleti do prozora drugog, pa čak i trećeg sprata. Ne znajući pri tom zbog čega obični ljudi ne mogu da vide letače iza svojih prozora, a letači mogu slobodno da rade šta im se prohte. Neki letači čak ulaze u stanove svojih suseda, dok se drugi zadovoljavaju gledanjem televizije sa spoljnje strane prozora.

Letači se vremenom usavršavaju. Najbolji među njima uspevaju

da se održavaju na visinama, nepokretno, i više sati. Uzdižu se i iznad kuća i ulica, a na kraju lete u visini oblaka, jureći među njima vrtoglavom brzinom, osećajući led na svojoj koži.

Sama tehnika letenja naizgled je jednostavna.

Neka niko ne veruje u trabunjanja o krilima i avionskim motorima. To su samo proteze, pravim letačima nepotrebne. Sve to, celokupno istinsko letenje samo je pitanje disanja. Treba odgovarajuće udahnuti vazduh, u jednom trenutku čak se zagrcnuti od njega, a noge će se same odvojiti od zemlje.

Dvanaestogodišnji Ja nekoliko meseci sam uvežbavao veštinu letenja.

U početku udahnjivao sam vazduh u pluća i uspevao da se uzdignem samo nekoliko santimetara iznad zemlje. Vremenom stvari su postajale sve bolje i bolje. Uspevao sam da se podignem do visine drveta, dok konačno nisam počeo slobodno da letim iznad grada.

U jednom trenutku mogao sam da prelazim čitave kilometre i da se uvek slobodno spustim.

U celom tom letenju postojao je samo jedan problem.

Uvek sam leteo sam i uvek u snu.

Sigurno ćete pomisliti da je mali dečak imao prebujnu maštu i da je to sve.

Možda, mada sam celu stvar video i drukčije.

Ja sam stvarno umeo da letim!

To mi je savršeno bilo poznato, a to što sam dotle leteo jedino u snu, predstavljalo je uobičajeni proces ulaženja u tajnu. Svako ko hoće da leti najpre sve čini u snovima, a tek onda kreće u pravu podnebesku šetnju.

To mi nije smetalo. Smetala mi je činjenica što moram da letim sam, bez Lukaša.

Istina, pričao sam mu o tome dva, tri puta, ali on je prelazio preko

toga. Sigurno je smatrao da hoću u nešto da ga uvučem ili sam smislio nekakav lukav plan, da bih ga nasamario. Dakle, nije bilo drugog izlaza: morao sam da mu pokažem kako letim. Tada će konačno poverovati u moje priče i dopustiti da ga naučim da leti. Samo zbog njega odlučio sam da napustim noćne letove i probni let obavim danju, a sutradan tom nevernom Tomi to da prezentujem.

Bio je Božić i te godine napadao je izuzetno dubok sneg.

Cele nedelje sanjao sam letove i bio izvrsno uvežban u letenje. Zadivljujućom lakoćom uvlačio sam vazduh i sebe kao iz katapulte ispaljivao u vazduh.

Sećam se da sam te godine računao s posebnim poklonom ispod jelke, što me je činilo izuzetno raspoloženim.

Okitio sam jelku, istresao tepih i čekao da se pojavi prva zvezda. Iznenada i nehotično pomislio sam da ima još dva sata do večere i da bih mogao malo da letim. Obuo sam cipele, obukao jaknu i za časak našao na školskom igralištu. Već je trebalo da udahnem vazduh u pluća i napregnem sve snage za let, kada pomislih da je poletanje s igrališta dobro za novajlije, a ne za stare letače.

I pored dubokog snega uspentrao sam se na krov škole i pogledao ispred sebe.

Za tren, događaji su se oteli u drugom pravcu.

Ponovo sam udahnio vazduh, da sebi pomognem u startu i iz sve snage skočio sam s krova. Na sreću, krov nije bio visok, a ispod se nalazio ogroman smet.

U jednom trenutku pao sam s užasnom bukom, ali čudom ništa nisam polomio.

Nisam znao šta se stvarno dogodilo? Počeo sam halapljivo da hvatam vazduh u pluća. Međutim, ništa se nije događalo. Samo sam stajao zaronjen u snežnom smetu.

Moje dvanaestogodišnje Ja osećalo se izigrano i postićeno.

U sekundi, u mojoj glavi popucali su brojni mehurovi od sapunice i tako završilo moje detinjstvo, svet je za mene postao potpuno drugačiji i više nikada nisam sanjao o letenju.

Čitava ta priča, sa svim svojim bojama, vratila mi se u sećanje, dok sam jednom, mnogo stariji, stajao na balkonu drugog sprata. Pogledao sam u njegovu ogradu i opet mi se zavrtele u glavi. Zatvorio sam oči i iz sve snage udahnio vazduh u pluća. Zujalo mi je u ušima, a pod nogama sam sve vreme osećao balkonsku ploču.

Nisam dopustio da budem izigran.

O svemu tome razmišljao sam veoma intenzivno i nakon nekoliko nedelja Ono se ponovilo. Opet sam počeo da letim noću.

S poljskog prevela *Biserka Rajčić*

P.S. Kada sam zamolio Kšištofa da napiše nešto za svoju beogradsku premijeru, on mi je poslao ovu priču. Zaprepastilo me je što sam ja isto imao takav san, samo na beogradskom Dorćolu. Sanjao sam, kao četvorogodišnjak, da sa velike terase naše četvorospratnice mogu da sletim u dvorište na igralište sa koševima i neki pesak koji se dole nalazio. Sanjao sam to često i pričao o tome, pa se majka zabrinula da to stvarno i ne probam. Ja sam i danas uveren da to nije bio samo san. I dalje sam opsednut letenjem.

Nenad Prokić

Rođen je 1954. godine u Kragujevcu. Diplomirao na Fakultetu dramskih umetnosti na Grupi za dramaturgiju. Od 1985. do 1995. bio je pisac-dramaturg u Jugoslovenskom dramskom pozorištu u Beogradu. Od 1991. do 1995. godine bio je pisac-dramaturg i u Slovenskom narodnom gledališću u Mariboru. Od 1995. godine je profesor FDU u Beogradu, Grupa za dramaturgiju, predmet Dramski pravci 20. veka. Od 1997. godine je direktor BITEF FESTIVALA i BITEF TEATRA u Beogradu.

Objavljene i izvedene drame: *Dom Bergmannovih*, *Metastabilni graal*, *Strah za granicu*, *Homo Volans*, *Očevi i oci* (dramatizacija romana Slobodana Selenića), *U potrazi za Marcelom Proustom*, *Dantes Divinus*, *Poslednji dani čovečanstva* (adaptacija drame i tekstova Karla Krausa), *Ruska misija*, *Veliki i mali teatar Markiza de Sade-a*.

Režirao je predstave *Folie à Deux* (adaptacija pozorišnih komada Heiner Müller-a, JDP Beograd), *Sluškinje* Jean Genet-a, (BITEF TEATAR, Beograd) i *Noć Helvera*, Ingmar Villqist-a (BITEF TEATAR, Beograd) i *Porazgovarajmo o životu i smrti*, Krzysztof Bizio-a) BITEF TEATAR, Beograd).

Jedan je od osnivača *Beogradskog kruga* i *Foruma pisaca*.

Za Kšištofa Bizja sam prvi put čuo kada mi je Štefan Šmidke, dramaturg bečkog Festwochena izdiktirao listu najnovih poljskih pisaca. Prepričao mi je ukratko i njihove drame i meni se urezao u mali mozak upravo komad *Porazgovarajmo o životu i smrti*.

Kada se na zapadnoevropskoj sceni pojavila odjednom grupa mladih autora, koji su u prvi plan izbacili takozvanu *in your face* dramaturgiju, očekivao sam njen pandan na bivšem Istoku. Činilo mi se sasvim logičnim da se pored svih mogućnih modernih izglobljenosti: etičkih, komunikativnih, moralnih, seksualnih i ostalih koji natkriljuju naše živote, bivši Istok ima i dodatnu veliku društvenu izglobljenost, sasvim poseban amalgam komunističke prošlosti i tranzicione sadašnjosti. Taj amalgam dodaje pozadini komada koji tamo nastaju posebnu notu autentičnosti, a životima ljudi koji te prostore nastanjuju opet posebnu vrstu tragike.

Velika nelagoda i životna neopuštenost nedavne prošlosti, onaj neprestani minus u realizaciji, velika glad i velika žedj koja je uskočila kao u hladnu vodu u kapitalizam još suroviji od onog na Zapadu; globalizacija, novobogaški stil i surova prvobitna akumulacija, vrteška multinacionalnih kompanija, okolnosti neprestane žurbe i otimačine i jednog velikog nadoknađivanja, opšti haos u svakom pogledu - čini da se životi likova ovog komada ukazuju isključivo kao nizovi propuštenih šansi i promašenih mogućnosti.

Pri tom je Kšištof Bizjo sva dešavanja protkao posebnom vrstom ljudske hrabrosti i humora koji pomućuje besmisao sveta i čini podnošljivijom našu tugu, a svaku ljudsku negativnost nadoknađuje pandanom određenog ljudskog kvaliteta, što je nalog za takode veliki oproštaj.

Pri postavljanju na scenu ovog komada imao sam dva ključna momenta. Jedan se tiče prevoda. U ovakvoj vrsti teksta, inače

odličan književni prevod Biserke Rajčić je po mom mišljenju morao da pretrpi određene promene. Poljski je jezik u kojem se ne psuje, pogotovo to ne čine žene. Ali, novi poljski pisci, pa i Bizjo među njima, psuju u svojim komadima. A psovanje uvek ima oznaku lokaliteta. Zato sam Jelenu i Milenu Bogavac, eksperte po tom pitanju, zamolio da naprave svojevrstnu getoizaciju prevoda. One su to učinile prebacujući tekst u takozvani NBA novobeogradski žargon. I, gle čuda, tekst je prodisao na sasvim nov, verovatno jedini pravi i najbolji način. Zaslugu za to nemaju samo autori getoizacije, već i čitav jedan hrabri i fantastični urbani mladi sloj ovog društva koji, uprkos neviđenoj krizi i poseljačenom društvu u kojem su odrastali, nikada sebi nije dozvolio da postane provincijalan. Pa tako i žargon u kojem se izražavaju poseduje osim oznaka lokaliteta, takođe i sveobuhvatnost i univerzalnost, bez trunke provincijalizma.

Drugi ključni problem bio je rešavanje ulazaka i izlazaka glumaca, kojih ima tako mnogo, da zahtevaju specijalna rešenja. Nisam želeo da budu svi sve vreme na sceni i da svoje pauze u okviru stare konvencije da jedni druge ne čuju na sceni, pokrivaju sitnorealističkim postupcima. Takođe nisam želeo da se non stop hvataju za kvaku, pa sam zajedno sa Borisom Maksimovićem stvorio jedan prostor koji smo nazvali Limbo.

Između stana u pozadini i malog baštenskog kičastog „Raja“ u betonskoj džungli industrijskog pakla prepunog smeća, smestilo se ne Čistilište, već Limbo, ona možda najsurovija teritorija Danteove kosmogonije. Vidljiva gledalištu, služi glumcima da u sasvim privatnom i pretežno statičnom maniru čekaju na svoj red, baš kao u Limbu, tužno i bez nade, jer su nekršteni, jer i Pakao moraš da zaslužiš, jer i tamo ne stiže svaka šuš. Nепrestano izloženi ujedu insekata, čekaju nešto što nikada neće doći.

Inače, kao i uvek, cela režija je pošla od muzike, i njom je diktirana.

Nenad Prokić

 ZEPTERBANKA

Bitef teatar:
Skver Mire Trailović 1
direkcija:
Terazije 29/1, Beograd
Tel: (+381 11) 3243 108, 3243 109
Fax: (+381 11) 3243 966
box office: (+381 11) 3220 608
E-mail: bitef@bitef.co.yu
www.bitef.co.yu

BITEFTEATAR

SEZONA 03 / 04